

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

30 ביולי 2008

407

כ"ז בתמוז התשס"ח

עמוד

746 הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון מס' 34), התשס"ח-2008

הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון מס' 34), התשס"ח-2008

1. תיקון סעיף 1 בחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980¹ (להלן – החוק העיקרי). בסעיף 1, אחרי ההגדרה "חוק העונשין" יבוא:
- "חוק שכר מינימום" – חוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987²;
2. תיקון סעיף 2 בסעיף 2(ד) לחוק העיקרי, בפסקה (1), במקום "בסעיף קטן (א)" יבוא "בסעיפים קטנים (א) ו-(ב)";
3. תיקון סעיף 5 בסעיף 5 לחוק העיקרי –
- (1) בסעיף קטן (ה)(1), במקום "(1) ו-(5)" יבוא "(1)", (5) ו-(25)";
- (2) בסעיף קטן (ו), בסיפה, במקום "נפסקו" יבוא "שנפסקו".

ד ב ר י ה ס ב ר

(1) ר"ח (5) בתוספת הראשונה, יהיה כמפורט באותן פסקאות". לאור הוספת פסקה (25) לתוספת הראשונה לחוק, כמוצע בסעיף 7(3) להצעת החוק, הקובעת שיעור גמלה מיוחד לילד תושב ישראל שאחד מהוריו הוא תושב ישראל הנמצא במעצר או במאסר לתקופה העולה על 30 ימים, והוא מתגורר עם הוריו השני שאינו תושב ישראל, מוצע להוסיף פסקה חדשה זו לחריג שבסעיף 5(ה) לחוק (ראו דברי הסבר לסעיף 7(3) להצעת החוק).

לפסקה (2)

במסגרת חוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2002), התשס"ב-2002 (ס"ח התשס"ב, עמ' 146) וחוק ההסדרים התשס"ג, תוקן חוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972 (להלן – חוק המזונות). ונקבע בו כי יהיה זכאי לתשלום על פי החוק האמור רק מי שניתן לזכותו פסק דין למזונות והוא אינו מתגורר עם החייב, ובלבד שהחייב היה תושב ישראל ביום מתן פסק הדין למזונות או במשך עשרים וארבעה חודשים לפחות מתוך ארבעים ושמונת החודשים שקדמו בתכוף ליום מתן פסק הדין למזונות.

במקביל לתיקון האמור, הוסף סעיף 5(ו) לחוק הבטחת הכנסה, ונקבע כי מי שאינו עונה על הגדרת זוכה שבחוק המזונות, יהא זכאי לתשלום גמלה לפי חוק הבטחת הכנסה, בלי שיופחת שיעור הגמלה אשר לה הוא זכאי, רק בשל כך שנפסקו לזכותו מזונות. עוד נקבע, כי אין בהוראה האמורה כדי לגרוע מההוראות שנקבעו בסעיפים 6 ו-9 לחוק או לפיהם, שעניינם שיעור הגמלה שתשלום לבני זוג וכן ההכנסות אשר יילקחו בחשבון לצורך חישוב שיעור הגמלה לפי חוק הבטחת הכנסה, וזאת לגבי מי שהמזונות שנפסקו לזכותו, או חלקם, משתלמים לו בפועל.

בטעות נכתב בתיקון האמור "נפסקו" במקום "שנפסקו", ומוצע לתקן השמטה מקרית זו.

סעיף 2 במסגרת חוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2003), התשס"ג-2003 (ס"ח התשס"ג, עמ' 150) (להלן – חוק ההסדרים התשס"ג), תוקן סעיף 2 לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980 (להלן – החוק או חוק הבטחת הכנסה), ונקבע בו כי תושב ישראל יהא זכאי לגמלה, אם מלאו לו 25 שנים. עוד נקבע בתיקון האמור (בסעיף 2(ד) לחוק), הסדר מיוחד לתשלום גמלה לילד היתום משני הוריו, לילד היתום מהורה אחד שהורה השני נעדר, וכן ל"ילד נטוש" בהגדרתו בפסקה (1) לתוספת הראשונה לחוק.

בטרם התקבל התיקון האמור בחוק ההסדרים התשס"ג, עוגנה זכאותו של ילד נטוש או יתום, כאמור בתקנות, ונקבע בהן גם כי התנאי שלפיו נדרש תובע הגמלה להיות תושב ישראל בעשרים וארבעה החודשים שקדמו להגשת התביעה, לא יחול לגבי ילד כאמור ההוראה האמורה נקבעה בשל כך שמדובר בילד שננטש בישראל או שהתייתם משני הוריו או מאחד מהם ותשלום הגמלה להבטחת הכנסה נדרש כדי להבטיח את קיומו. התקנות האמורות בטלו עם תיקונו של החוק במסגרת חוק ההסדרים התשס"ג.

עקב טעות, נשמטה ההוראה האמורה מנוסח התיקון לחוק, במסגרת חוק ההסדרים התשס"ג. מוצע על כן לתקן את הוראת סעיף 2(ד) לחוק ולקבוע כי מי שעונה על הגדרת ילד נטוש או ילד יתום, יהא זכאי לגמלה אף אם לא היה תושב ישראל בעשרים וארבעה החודשים שקדמו למועד הגשת התביעה.

סעיף 3 לפסקה (1)

סעיף 5(א) לחוק קובע את שיעורי הגמלה לפי החוק. בסעיף 5(ה) לחוק, נקבע סייג לשיעורים האמורים, ולפיו "שיעור הגמלה למי שזכאי לגמלה כאמור בפסקאות

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 30; התשס"ח, עמ' 686.
² ס"ח התשמ"ז, עמ' 68; התשס"ח, עמ' 617.

- (1) במקום כותרת השוליים יבוא "ניכויים לעניין מי שמלאו להם 55 שנים וטרם הגיעו לגיל פרישה ולעניין מועסקים בעלי יכולת עבודה מוגבלת, שלא משתלמות להם קצבאות שאירים או תלויים";
- (2) בסעיף קטן (א), ברישה, במקום "סעיף 5(א) ינוכו" יבוא "סעיף 5(א), וכן של זכאי לגמלה שהוא מועסק בעל יכולת עבודה מוגבלת שלא משתלמת לו קצבת שאירים לפי חוק הביטוח או קצבת תלויים לפי סימן ד' בפרק ב' לחוק האמור, ינוכו";
- (3) בסעיף קטן (ג), אחרי ההגדרה "תגמול" יבוא:

"מועסק בעל יכולת עבודה מוגבלת" – כל אחד מאלה:

- (1) מי שזכאי לשכר מינימום מותאם לפי סעיף 17(ב) לחוק שכר מינימום;
- (2) מי שמתקיים בו האמור בפסקה (17) לתוספת הראשונה;
- (3) משתקם כהגדרתו בחוק זכויות לאנשים עם מוגבלות המועסקים כמשתקמים (הוראת שעה), התשס"ז-2007.³

5. בסעיף 12א(א) לחוק העיקרי, ברישה, במקום "סעיף 5(א) ינוכו" יבוא "סעיף 5(א), למעט תיקון סעיף 12א מועסק בעל יכולת עבודה מוגבלת כאמור בסעיף 12, ינוכו".

6. בסעיף 30א לחוק העיקרי –

דברי הסבר

יותר מיכולת העבודה הרגילה, המועסקים במקום עבודה שאינו מפעל מוגן ושמתיימים ביניהם לבין מעסיקהם יחסי עובד ומעביד. עובדים אלה זכאים לשכר המינימום המותאם שנקבע לגביהם בהתאם ליכולת עבודתם בתקנות שכר מינימום (שכר מותאם לעובד עם מוגבלות בעל יכולת עבודה מופחתת), התשס"ב-2002 (ק"ת התשס"ב, עמ' 460).

מי שמתקיים בו האמור בפסקה (17) לתוספת הראשונה; המדובר באנשים שמטעמי בריאות או גיל מועסקים במפעל מוגן ששמו מופיע בתוספת לתקנות הבטחת הכנסה (כללי הזכאות והוראות ביצוע), התשמ"ב-1982 (ק"ת התשמ"ב, עמ' 516), ואשר זכאים לתגמול נמוך;

– משתקם כהגדרתו בחוק זכויות לאנשים עם מוגבלות המועסקים כמשתקמים (הוראת שעה), התשס"ז-2007; המדובר באנשים עם מוגבלות, בעלי יכולת עבודה הפחותה ב-81% לפחות מיכולת העבודה הרגילה, המועסקים בשוק ההופשי ושלא מתקיימים יחסי עובד ומעביד בינם לבין מקום העבודה. אוכלוסיה זו זכאית לגמול תעסוקה אשר נקבע בחוק האמור.

לעניין זה יצוין כי גם לאחר התיקון המוצע, על מועסק בעל יכולת עבודה מוגבלת, הזכאי לקצבאות שאירים או תלויים לפי חוק הביטוח, יחול שיעור הניכוי הגבוה יותר, הקבוע בסעיף 12ב לחוק.

סעיף 6 בחוק ההסדרים התשס"ג הופחת שיעור הגמלאות המשתלמות לפי חוק הבטחת הכנסה למי שטרם מלאו לו 55 שנים. במסגרת החוק האמור נקבע, בסעיף 30א לחוק הבטחת הכנסה, כי מי שהיה זכאי לגמלה

סעיפים 4 ו-5 יילקחו בחשבון כל הכנסותיו של הזכאי. סעיפים 12, 12א ו-12ב לחוק, קובעים מהם הסכומים שינוכו מחישוב הכנסתו של הזכאי לגמלה, לצורך חישוב שיעורה. סעיף 12 לחוק עניינו בניכויים לזכאי שמלאו לו 55 שנים וטרם הגיע לגיל פרישה ולא משתלמות לו קצבאות שאירים או תלויים לפי חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995 (להלן – חוק הביטוח). סעיף 12א לחוק עניינו בניכויים לזכאי שטרם מלאו לו 55 שנים ולא משתלמות לו קצבאות שאירים או תלויים, וסעיף 12ב לחוק עניינו בניכויים לזכאי שהגיע לגיל פרישה ולמי שמשתלמות לו קצבאות שאירים או תלויים.

בהתאם לחוק, בנוסחו היום, על תובעי גמלה בעלי מוגבלויות שונות, שיכולת עבודתם מוגבלת, ושטרם מלאו להם 55 שנים ולא משתלמות להם קצבאות שאירים או תלויים לפי חוק הביטוח, חל שיעור הניכוי הקבוע בסעיף 12א לחוק, הנמוך מהשיעורים שנקבעו לפי סעיפים 12 ו-12ב לחוק, מוצע לתקן את הוראות סעיפים 12 ו-12א לחוק, ולקבוע כי שיעורי הניכוי הקבועים בסעיף 12 לחוק, יחולו גם על תובעי גמלה שהוא מועסק בעל יכולת עבודה מוגבלת ושלא משתלמות לו קצבאות שאירים ותלויים לפי חוק הביטוח. לעניין זה מוצע להגדיר "מועסק בעל יכולת עבודה מוגבלת" כמי שמתקיים בו אחד מאלה:

– הוא זכאי לשכר מינימום מותאם בהתאם להוראות לפי סעיף 17(ב) לחוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987 (ס"ח התשמ"ז עמ' 68), המדובר בעובדים בעלי מגבלה פיזית, נפשית או שכלית, בעלי יכולת עבודה הפחותה ב-25% או

³ ס"ח התשס"ז, עמ' 450.

בתוספת הראשונה לחוק העיקרי –

- (1) בסעיף קטן (א), בפסקה (1), במקום "פרק ה" יבוא "פרק ד";
 (2) בסעיף קטן (ג), במקום "פרק ה" יבוא "פרק ד";
 (1) בפסקה (9), במקום "וריצה שישה חודשי מאסר לפחות" יבוא "וריצה, במשך תקופה של שישה חודשים רצופים לפחות, מעצר או מאסר או שניהם";
 (2) במקום פסקה (18) יבוא:

"(18) מי שמלאו לו 18 שנים ומתקיים בו אחד מאלה:

(א) הוא שוחרר בערובה בתנאים כאמור בסעיף 48 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996⁴ (בפסקה זו – חוק המעצרים), ונקבע לגביו איסור יציאה ממקום המגורים או הגבלה על יציאה כאמור, אשר לדעת עובד המוסד לביטוח לאומי שמינהלת המוסד הסמיכה לכך, מונעים ממנו להשתלב בעבודה;

(ב) ילדו או בן זוגו שוחררו בערובה בתנאים כאמור בסעיף 48 לחוק המעצרים, והוא ערב, לפי סעיף 49 לחוק האמור, למילוי של תנאי הקובע איסור יציאה של ילדו או בן זוגו ממקום המגורים, או הגבלה על יציאה כאמור ולדעת עובד המוסד לביטוח לאומי שמינהלת המוסד הסמיכה לכך, ערבות זו מונעת ממנו להשתלב בעבודה";

(3) אחרי פסקה (24) יבוא:

דברי הסבר

או שהיה נתון במעצר ולאחריו ריצה, ברצף, מאסר, לתקופה מצטברת של שישה חודשים רצופים, לפחות.

לפסקה (2)

בפסקה (18) בתוספת הראשונה לחוק נקבע כי "מי שמלאו לו 18 שנים והוא מצוי במעצר בית", יהיה זכאי לגמלה, בלא צורך במילוי אחר מבחן תעסוקה. לאור הקשיים שעלו לענין פרשנות המונח "מעצר בית" מוצע להבהיר מונח זה ולקבוע כי הכוונה לשחרור בערובה לפי חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996, המותנה באיסור יציאה של המשוחרר בערובה ממקום מגוריו או בהגבלה על יציאה כאמור, המונעים מן המשוחרר בערובה להשתלב בעבודה (למשל – מעצר בית בשעות העבודה המקובלות או הרשאה לצאת ממקום המגורים רק בליווי אדם אחר).

עוד מוצע לקבוע כי תובע שנקבע כי ילדו או בן זוגו יהיו במעצר בית בפיקוחו, יהיה פטור גם הוא ממבחן התעסוקה כתנאי לתשלום גמלה.

לפסקה (3)

סעיף 2(א) לחוק קובע כי זכאי לגמלה לפי החוק הוא תושב ישראל שמלאו לו 25 שנים. כחריג לכלל האמור נקבע בסעיף 2(ד) לחוק הסדר מיוחד לתשלום גמלה לילד היתום משני הוריו, לילד היתום מהורה אחד שהורהו השני נעדר, וכן ל"ילד נטוש". "ילד נטוש" מוגדר לענין זה בפסקה (1)

בשיעור המוגדל ערב כניסתו לתוקף של חוק ההסדרים התשס"ג (כלומר – בעד חודש דצמבר 2002), יהיה זכאי לגמלה בשיעור מוגדל נמוך יותר (שיעור הנמוך אמנם מהשיעור שנקבע למי שמלאו לו 55 שנים, אך הגבוה מהשיעור שנקבע במסגרת חוק ההסדרים התשס"ג למי שטרם מלאו לו 55 שנים).

מחמת טעות שנפלה בנוסח, מפנות הוראות סעיף 30א לחוק הבטחת הכנסה, לפרק ה' לחוק ההסדרים התשס"ג, במקום לפרק ד' שבו. מוצע לתקן את הטעות בהפניה.

סעיף 7 לפסקה (1)

בפסקה (9) בתוספת הראשונה לחוק נקבע כי מי שמלאו לו 18 שנים וריצה שישה חודשי מאסר לפחות יהיה זכאי לגמלה למשך חודשיים, ובלבד שלא חלפו חודשיים מיום שחרורו. עילת הזכאות, כנוסחה כיום, אינה קובעת במפורש כי הכוונה לריצוי של שישה חודשים רצופים. כמו כן העילה אינה נותנת מענה למי שנתן במעצר לתקופה של שישה חודשים רצופים לפחות, וכן למי שהיה נתון במעצר ולאחריו, ריצה, ברצף, מאסר, לתקופה מצטברת של שישה חודשים רצופים, לפחות.

מוצע על כן לתקן את פסקה (9) לתוספת הראשונה לחוק ולקבוע במפורש כי היא תהול רק על מי שריצה שישה חודשי מאסר רצופים לפחות, וכן על מי שהיה נתון במעצר במשך תקופה של שישה חודשים רצופים לפחות

⁴ ס"ח התשנ"ו, עמ' 338; התשס"ז עמ' 93.

"(25) (א) ילד תושב ישראל, שאחד מהוריו הוא תושב ישראל הנמצא במעצר או במאסר לתקופה העולה על 30 ימים, והוא מתגורר עם הוריה השני שאינו תושב ישראל.

(ב) הגמלה לילד כאמור בפסקת משנה (א) תהיה בשיעור הקבוע בסעיף 6(ד); מתקיים האמור בפסקת משנה (א) בשני ילדים או יותר, תשולם להם גמלה אחת בלבד, בשיעור הקבוע לפי פסקת משנה זו."

8. תחילתו של חוק זה ב-1 בחודש שלאחר פרסומו (בסעיף זה – יום התחילה) והוא יהול תחילה תחולה על גמלה המשלמת בעד יום התחילה ואילך.

ד ב ר י ה ס ב ר

הילד אינו זכאי לגמלה אף שהוא תושב, הואיל ואינו עונה להגדרה "ילד נוש" שבחוק או לכללים שנקבעו בתוספת הראשונה.

מוצע על כן לתקן את התוספת הראשונה לחוק ולקבוע כי ילד תושב ישראל שהוריו התושב אינו זכאי לגמלה בשל היותו אסיר או עציר לתקופה העולה על 30 ימים, ושהוריו השני אינו תושב, יהיה זכאי לגמלה בשיעור הזהה לזה המשתלם לזכאי לגמלה שבן זוגו המתגורר עמו אינו תושב ישראל (היינו בשיעור המשתלם לשני בני זוג בהתאם להרכב משפחתם, פחות סכום השווה ל-7.5% מהסכום הבסיסי כהגדרתו בסעיף 1 לחוק).

עוד מוצע לקבוע כי אם האמור לעיל מתקיים בשני ילדים או יותר, במשפחה אחת, תשולם להם גמלה אחת בלבד בשיעור האמור.

לתוספת הראשונה כ"ילד שהוריו נטש אותו בישראל, ובלבד שאחד מהוריו הוא תושב ישראל, או ילד שהוריו שהוא תושב ישראל נטש אותו בישראל והוריו השני נפטר, נעדר או שאינו מתגורר עמו, תבצר ממנו דרך קבע מלמלא חובותיו כלפי הילד".

עוד נקבע בסעיף 2(ד) לחוק כי ילד תושב ישראל שטרם מלאו לו 25 שנים, יהיה זכאי לגמלה ובלבד שהתמלאו בו שני אלה: הוא היה זכאי לגמלה אילו מלאו לו 25 שנים, והתמלאו בו התנאים והכללים שנקבעו בתוספת הראשונה שבחוק.

לאחרונה עלה הצורך למצוא פתרון במסגרת החוק גם לילד תושב ישראל, אשר הוריו התושב אינו זכאי לגמלה בהיותו אסיר או עציר, והוריו השני אינו תושב ישראל אך נמצא עמו בישראל. לפי החוק כנוסחו היום

